

Què volen dir en parlar de l'Estat de dret?

written by Narcís Oliveres | 23 de setembre de 2017

“És essencial que els drets humans siguin protegits per un règim de dret per tal que les persones no es vegin forçades, com a últim recurs, a la rebel·lió contra la tirania i l'opressió”.

Declaració Universal de Drets de l'Home – Nacions Unides, 1948.

L'Estat és una persona moral o jurídica que representa l'aparell de govern en el seu sentit més ampli, és a dir, a aquelles institucions que són públiques i són responsables de l'organització col·lectiva comunitària. Se'l sol confondre amb el Govern i els dos termes s'usen indistintament. La noció de persona moral és una ficció construïda pels homes per qualificar les instàncies que no tenen una existència concreta, que només existeixen a través dels seus representants. La condició de persona (moral o jurídica) dona a l'Estat una existència diferenciada dels governants, els quals només tenen una funció que és temporal i en democràcia poden canviar mentre que l'Estat continua.

Des que l'home va deixar de ser gregari ha existit sempre algun tipus de govern, l'Estat en la seva forma actual no es va començar a configurar fins al segle XV. S'ha convertit en una entitat gran i poderosa i la seva naturalesa és objecte de controvèrsia política i debat ideològic. En tant que persona, l'Estat està sotmès a les regles de dret. Té drets i obligacions, entre les quals, la responsabilitat. La qualificació de persona moral permet a les altres persones, als governats, a recórrer en justícia contra ell, la qual cosa ha significat l'aparició del concepte d'Estat de dret, al qual estant subjectes, sobretot, els governants.

I què és l'Estat de dret? A aquesta pregunta nombrosos

juristes i politòlegs, deixant de banda la regla que les definicions mai no han de contenir la paraula que es defineix, responen dient "Tot estat on hi ha dret" i amb això es designa un tipus d'Estat que va emergir a Europa els segles XVII i XVIII per al qual els legistes i els filòsofs jusnaturalistes desenvolupen una teoria política que s'articula en tres punts: a) una doctrina del poder; b) una doctrina dels drets individuals, i c) una moral política de la llei.

L'Estat en la seva forma actual es va configurar, com he dit, el segle XV. De l'Estat de dret hi ha un importantíssim precedent el segle XIII a Anglaterra on el 1215 la Carta Magna fixava drets que protegien l'individu contra l'arbitrarietat. També a Anglaterra, on en el segle XVII, el 1679, es va instituir l'*Habeas Corpus* i el 1689 es proclamava el *Bill of Rights* que afirmava a l'article 1 "Que el pretès poder de suspendre les lleis o l'execució de les lleis per l'autoritat reial, sense el consentiment del Parlament, és il·legal" (les suspensions de tantes lleis del Parlament de Catalunya me'l fan recordar). La declaració d'Independència americana de 1776 afirma que el govern reposa sobre el consentiment del poble i que els homes tenen el dret de canviar de govern quan són víctimes d'abusos i d'usurpacions que tendeixen al "despotisme absolut".

Configurat l'Estat, es van produir les Declaracions de Drets, la de la independència americana de 1766 a la qual m'acabo de referir i la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà de 1789, text fonamental de la Revolució Francesa. Després de la seva afirmació amb les dues revolucions, les declaracions de drets van anar evolucionant, especialment en el segle XX. Es van desenvolupar els drets polítics, les reivindicacions socials, els drets econòmics, el dret de vaga, el dret del treball, la seguretat social i altres. També es va produir una internacionalització. El fenomen de la internacionalització sorgeix després de la Segona Guerra Mundial, en gran part a causa de les atrocitats que s'hi van cometre.

El 26 de juny de 1945, a San Francisco, els representants de 51 països van fundar l'Organització de les Nacions Unides,

l'ONU, el text fundacional és la Carta que va entrar en vigor el 24 d'octubre de 1945 en la qual es fixen les finalitats de l'ONU, entre les quals destaco la de "desenvolupar entre les nacions relacions amicals fonamentades en el respecte al principi d'igualtat dels drets dels pobles i del dret a disposar d'ells mateixos", tal com es diu en l'article 1r, Punt 2. Tot i no anomenar-la d'una manera expressa, la noció d'Estat de dret és present a la Carta fundacional la qual indica en el Preàmbul que una de les finalitats de l'ONU és "crear les condicions necessàries per al manteniment de la justícia i del respecte a les obligacions derivades dels tractats i d'altres fonts del dret internacional" i la Declaració Universal de Drets de l'Home adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, resolució 217 A (III), de 10 de desembre de 1948, la qual en el tercer Considerant del Preàmbul afirma que "és essencial que els drets humans siguin protegits per un règim de dret per tal que les persones no es vegin forçades, com a últim recurs, a la rebel·lió contra la tirania i l'opressió."

Conscient de la importància de l'Estat de dret, la seixanta-setena sessió de 24 de setembre de 2012 de l'Assemblea General dels Estats membres es va cloure amb l'adopció per consens d'una declaració en la qual es van reafirmar en la identificació amb l'Estat de dret i van constatar que per a les Nacions Unides el respecte i la promoció de l'Estat de dret i de la justícia havien de guiar totes les seves activitats. Va ser tretze dies després de la manifestació de la Diada Nacional de Catalunya d'aquell any, la qual tenia per lema "Catalunya, nou estat d'Europa", i que segons es desprèn de les hemeroteques va ser marcadament independentista i va tenir una afluència de participants massiva.

A qui obliga l'Estat de dret? El dret obliga a tothom. L'Estat de dret als Estats. La irrupció i l'escorcoll de locals de la Generalitat de Catalunya, institució que l'Estat espanyol col·loca sota el seu domini i **la detenció d'alts funcionaris el passat dia 20 no va ser pròpia d'un Estat de dret**. Va ser la d'un Estat ocupant i com tots els ocupants, totalitari. I

angoixat. Per què fan tantes invocacions a l'Estat de dret?
Tenen consciència que l'annexió no és mai legítima, encara que
duri més de tres-cents anys.